Sindhology
Quarterly bulletin of Indian Institute of Sindhology
Registered with Registrar of News papers for India No - GUJBIL/2002/8038
P.O.Box 10, Adipur (Kutch) 370 205, Phone: (02836) 263851, E-mail : contact@sindhology.org & sindlogy@yahoo.com website : www.sindhology.org
Editor : Lakhmi Khilani | Subscription Rs. 250/- (For Ten Years), Price Rs. 10/- | Jan. - Mar. - June. 2014 | Vol. 13 No. 48 & 49

GANDHIDHAM MAITRI MANDAL
A Lighthouse of Knowledge in Kutch

Gandhidham Maitri Mandal an educational and cultural organisation was created by the founder of Gandhidham - Adipur and Kandla complex, after the partition of India due to which lacs of Sindhi Hindus had to leave their homes in Sindh per force. It was a tragic occurance which displaced the Sindhis from their homes in Sindh. They had no specific land or occupation, or place to go.

Bhai Pratap Dialdas, a visionary, who was instrumental in making Kandla a major port and making the tricities, an abode for Sindhi migrants, started the gigantic task of reconstruction of the above townships with help of many dedicated Sindhis & Govt. of India. Through his efforts, foresight and political acuemen, he established Sindhu Resettlement Corporation, an organisation which to this day is active in the construction of places of interest and culture for the Sindhi community.

Dada Hundraj Dukhayal a renowned poet and freedom fighter, was one personality among others, who stood shoulder to shoulder with Bhai in helping the Sindhis to resettle in this virgin land where there were no inhabitants except snakes and scorpians.

They also established GMM in 1955 for the purpose of creating educational facilities in the area for these Sindhis who had chosen to resettle in this corner of Kutch of India, braving all the difficulties of making a new home for themselves.

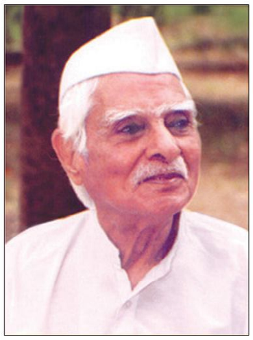
Dada Dukhayal

Bhai Pratap

Krishna Bhambhani

The GMM was founded by Bhai Pratap & was presided by different personalities as under :

Bhai Pratap Dialdas
(1955 - 67)
Kaka Pribhdas Tolani
(1967 – 86)
Kavi Hundraj Dukhayal
(1986 – 2003)
Kum. Krishna Bhambhani
(2003-2006)
Dr. Ramesh Vaswani
2006 – tilldate.

The GMM an education society was & still is a back bone of Socio , Educational & cultural structure of Gandhidham-Adipur area.

Dada Dukhayal Samadhi at Adipur

Bhai Pratap Samadhi - at Adipur

Gandhidham Maitri Mandal

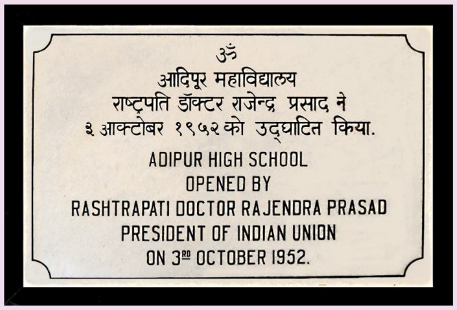

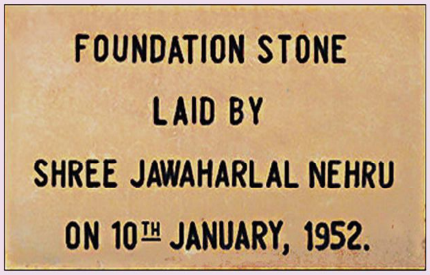

Best Teacher National Award to Principal Indra Vaswani
by President Shankar Dayal Sharma

Hon. Vice President
Kum. Maya Shahani

Hon. President
Dr, R. M. Vaswani

Hon. Secretary
Kum. H. K. Israni

Best Teacher State Award - Ms. Kamlesh Bhatia

Trustees and Board Members of Gandhidham Maitri Mandal

Pushp Bheta on Padmashri Hundraj Dukhayal's Samadhi by
Ex Deputy P.M. Lal Krishna Advani

cont. from page 1
It caters to needs of displaced Sindhi Children & other common people.

It was also through the efforts of GMM that Arts & Science college as well as Gandhidham Polytechnic were established. Thousands of Sindhis & other children have obtained degrees of diploma and have become engineers & scholars to find top positions in different levels of society.

Now these higher education colleges are managed by Tolani Collegiate Board.

The GMM presently runs following insitutions in Adipur & Gandhidham.
8 Pre-primary schools (3 English Medium & 5 Hindi Medium)
6 Primary schools (2 English Medium & 4 Hindi Medium)
5 Secondary schools (1 English Medium & 4 Hindi Medium)
4 Higher secondary schools (4 Hindi Medium) & 1 B.Ed college.
Total strength of students in all the institutions is more than 5000.

The GMM also manages 2 halls : Ishwaribai Jiwatram Buxani Yoga Mandir at Gandhidham & Shyamdas Mulchand Shroff hall at Adipur.

The GMM schools buildings which were severly damaged during the earthquake in 2001 were repaired with the help of Kandla Port Trust.

The GMM is thankful to all its donors, social workers, all the institutions who have helped GMM financially or otherwise in this humble cause of Education.

Gandhidham Maitri Mandal Honorary Office Bearers :
1 Dr. Ramesh Vaswani – President
2 Ms. Maya Shahani – Vice President, Manager – Secondary and Higher Secondary Schools in Adipur as well as. Celeberations and Prizes and Awards.
3 Ms. H. K. Israni – Gen. Secretary
4 Mr. Jairam Poptani – Jt. Secretary, Manager – Dada Dukhayal College of Education
5 Ms. Hina Jethani – Manager – Secondary and Higher Secondary Schools, Gandhidham. & Eng. Med. School
6 Ms. Jaishri Harisinghani – Manager – Primary and Pre-primary schools of Gandhidham
7 Mr. Ramesh Advani – Manager – Yoga Mandir
8 Mr. K. Raisinghani – Consulting Engineer
9 Mr. Gul Bhiryani – Internal Auditor

The GMM also remembers & is highly grateful to their old members who are no more in this world :
1. Bhai Pratap Dialdas, 2. Kavi Hundraj Dukhayal, 3.Kaka Prabhdas Tolani, 4. Shri Jawaharlal Villait,
5. Shri Narayan Nihalani, 6. Shri Valiram Kishnani, 7. Kum. Kamla Munshi

Adipur has had good fortune to be blessed with poets of great repute and prominence like Dada Hundraj Dukhayal, Shri Hari Daryani 'Dilgir' and others who put all their efforts in the education fields. Their contribution will be for ever remembered.

We are optimistic that Sindhis, a peaceful and enterprising community, will make further progress for which Gandhidham Maitri Mandal will leave no stone unturned in joint efforts with others who have chosen to settle in Kutch.

Sindhis have paid a heavy price in this 'game' of politics where they were left with no land or occupation but these brave hearts did not lose heart and settled in different parts of India and specially in Kutch because of geographic and cultural reasons. The sacrifice and contribution of Sindhis in freedom struggle is widely recognised, and Mahatma Gandhi felt that most appropriate place for Sindhis to be rehabilitated was Kutch, Gujarat, where Kutchi is spoken which is not very different from Sindhi language.

If one looks at the history of Sindh where Vedas were written on banks of Sindhu River, Sindhis had to migrate to the land of Kutch and Saurashtra because of recurring invasions of muslim rulers and subsequent religious oppression.

GMM has made a mission to not only to provide school education for the children of displaced Sindhis who came pennyless but also to other needy communities who came to live in Kutch. It was also through the efforts of GMM that colleges for higher education as well as a polytechnic were establishsed. Thousands of Sindhi children gained diplomas and expertise to find jobs in the construction field of many townships in India.

Looking at the scope for higher education in different fields Bhai Pratap and Dada Dukhayal invited Kaka Pribhdas Tolani to Kutch to help in this colossal task of education which he readily accepted. Today The Collegiate Board headed by the Tolani family is doing a much needed work for higher education and is attracting students even from outside Kutch. As they say, together we can do so much by pooling our efforts in a field, which has no limits.

Activities of Sindhology

Meeting of Board of Trustees

The annual Board Meeting of the Trustees of Sindhology was held on Sunday 4th January 2014 at 11:00 am, under the Chairmanship of Mr. Ram Buxani. Smt Nirmala Gajwani could not attend due to her other urgent engagements. The minutes of last meeting held on 20th August 2013 were presented and duly approved.

It was proposed to celebrate Silver Jubilee function in 2015 and prepare Road Map for future of Sindhology. Two sub committees were formed under the convenorship of Mr. Kamlesh Moorjani to give final shape to these proposals.

Annual General Body Meeting

A.G.M. of Sindhology was held on Sunday 4th January 2014 at 05:00 pm, under the Chairmanship of Mr. Ram Buxani. 34 members were present. Due to lack of quorum, meeting was postponed for half an hour. After the resumption, minutes of last meeting were presented and duly approved. As the audited report of the accounts for year 2012-2013 was not ready, the unaudited report was presented. The name of M/S Hiranandani & Co. was proposed as auditor for year 2014 - 2015 and it was approved.

It was also unanimously decided to give 50% discount on books and CDs to the life members of Sindhology except few costly items like Dictionaries etc. for which 20% discount can be given.

Eminent Poet Vasdev Nirmal Visits Sindhology

A get together was arranged with eminent Poet Vasdev Nirmal from Mumbai on Sunday 5th January 2014 at Ishwarijivat Buxani Hall of Sindhology, at 6:30 pm. Many local writers, artists and lovers of Sindhi letters assembleled to meet and listen to the outstanding poet. Vasdev Nirmal was delighted to meet so many young writers, poets and drama artists including those who had acted in plays written by him. Ms. Pushpa Bhambhani the convenor of Adbi class welcomed him by garlanding him with a shawl. Lakhmi Khilani Director of Sindhology gave brief introduction of distinguished visitor. Dr. Moti Prakash, Kala Prakash, Professor Pritam Varyani and Lal Hotchandani spoke on various aspects of Vasdev Nirmal's achievements in literary field of poetry and drama. The function concluded with his recital of few Ghazals.

Screening of two Short Films

In this felicitation function a film "Ahiri Shal Kahin Saan Na Thie" (Let it not happen to any body) based on Nirmal's play was screened. Another Tele film "Aakhrin Khat" (Last Letter) produced by Asha Chand was also screened. She herself was present on this occasion.

"Hoogly'a Je Kinare" at Raipur

Sindhology's "Natya Kanwar" group presented one act play "Hoogly'a Je Kinare" written by M.U.Malkani at Raipur in the Drama festival organized by Akhil Bharat Sindhi Boli & Sahitya Sabha on 12th & 13th January 2014. Before the huge audience, this serious play directed by Mahesh Khilwani was presented on 13th January 2014. The participating artists were Mukesh Tilokani, Champa Chetnani, Mahesh Khilwani and Komal Dayalani. Shri Murli Makhija, Chairman of Chhatisgarh Sindhi Academy highly praised the artists for successfully presenting such a serious play in front of thousands of viewers and sustaining their interest till the end.

Annual function of Mangharam Malkani Dramatic Club

The annual function was organized on Sunday 19th January 2014 at 6:30 pm at Ishwarijivat Buxani Hall. Shri Sahib Bijani Convenor of the club presented the Annual Report along with the Accounts before the members. In open discussion the audience highly praised the performance of artists in two children's plays "Buro Na Karyo" and "Andher Nagri Charbat Raja". Principal Nirmala Asnani and Lalit Wadhwani distributed the prizes to 21 child artists.

Two plays presented for School Children

On 25th January 2014, the above mentioned plays "Buro Na Karyo" and "Andher Nagri Charbat Raja" were repeated for the students of Sadhu Hiranand Navalrai Academy. Children thoroughly enjoyed both the plays and showed their keen interest to act in Sindhi plays.

Birth Day of Bhagwanti Nawani

1st February 2014, the Birth Day of Bhagwanti Nawani was celebrated at Sindhology on Sunday 2nd February 2014, by presenting all the famous Geets, Kalams, Kafis, Bhajans, sung by Bhagwanti, to keep memory of her melodious voice. The participating singers were Rajesh Bhawnani, Ghanshyam Bajaj, Roshan Goplani, Mukesh Tilokani, Payal Karamchandani, Kajal Chhaya and Sapna Raisinghani.

Lal Lalchandani 'Lachar' celebrates Golden Jubilee of his marriage

On 2nd February 2014, the eminent writer and the editor of Sindhi Magazine "Chholiyun" celebrated the Golden Jubilee of his marriage at 'Fun & Food' restaurant. Sindhology also participated in the function and felicitated Lal Hotchandani and his spouse with shawls.

Lakhmi Khilani Director of Sindhology in his short speech louded the efforts of Lal Hotchandani, for his efforts in field of Sindhi Literature and culture and wished the couple many more years of Happy Wedded life.

An Aromic Evening of Sufi Sangeet

On Sunday 9th February 2014 Sindhology in collaboration with "Kutch Mahila Vikas Sangathan (Bhuj)" presented a colourful evening of Sufi Vocal and Instrumental music at Prabhu Darshan Auditorium. Artists from all over Kutch participated and displayed their unique skill.

The function started by welcome address of Preeti Ben, President K.M.V.S. After lighting the auspicious lamp Sidiq Bhai and his team on their "Naubat"gave rousing reception to the audience.

Sufi Singers from Banni and all over Kutch, Mosha Para, Ismail Para, Noor Mohamed Sodi, Mustafa and Usman, Mitha Khan, Mora Lala enlivened the evening by singing Sufi Kalams of Shah, Sachal, Bule Shah in their distinct high pitched voices accompanied by pure Sindhi musical instruments like Surando,Pawa, Tambooro etc. For two and half hours, the audience were spellbound with this musical aroma. Sahib Bijani deftly conducted the proceedings by introducing the artists as well their Kalams embllished with folk music.

In the end Lakhmi Khilani and Utkantha Ben profusely thanked the audience and the sponsors for their co-operation for making this musical evening of folk music a grand success.

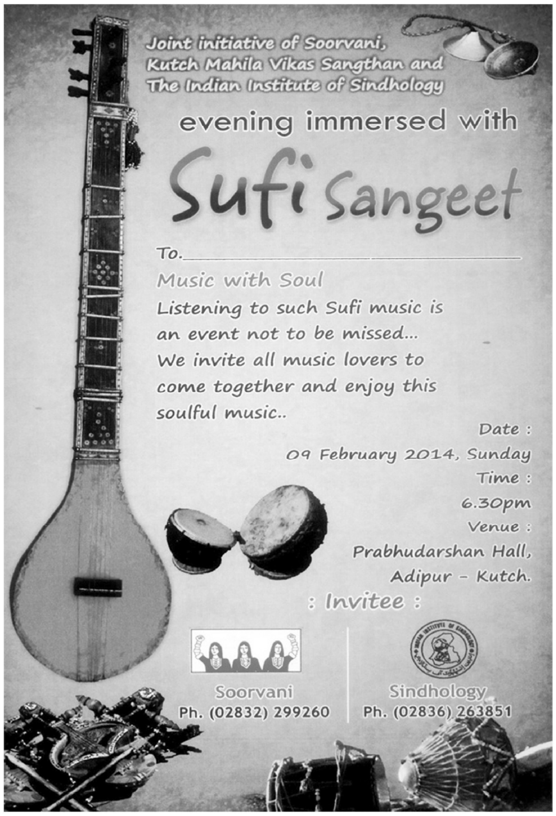

Sindhology at World Book Fair

Like previous years, this year too Sindhology opened a Book & CD stall at World Book Fair, held at New Delhi from 15th Feb. to 23rd Feb. 2014. Besides the Books, CDs, Sindhi Dictionaries, Maps of Sindh, Sindhi Alphabet Charts, pictures of eminent Sindhi personalities were also available for sale. Visitors from Delhi as well from other towns flocked Sindhology Stall and purchased the items worth thousands of Rupees. The incharge of Stall were Roshan Goplani and Mukesh Tilokani who gave all the information of Sindhi language and culture to visitors.

Sindhology has organized this Book Stall for past 20 years and has received the overwhelming response from Sindhi public.

Birth Centenary Celebration of Satramdas Sail

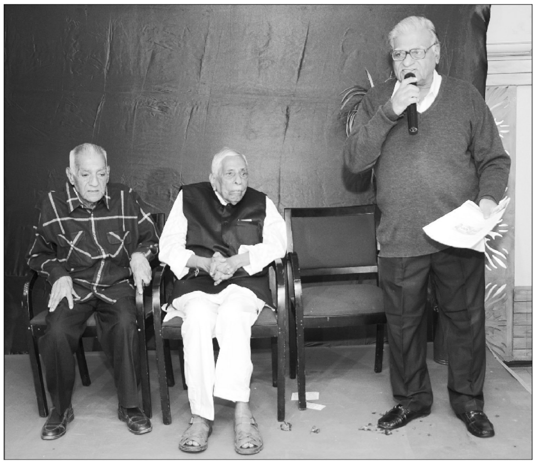

The eminent writer, poet, linguistic, compiler of Sindhi Dictionary 'Sail Kosh' completed 100 years of his fruitful life on 14th February 2014. To celebrate his Birth centenary a function was organized in a Hotel at Ahmedabad. His family, friends and admirers were present in large number to felicitate him. Lakhmi Khilani, Director of Sindhology also attended the function, to felicitate him with a shawl.

A play "B̲a Bahiyun" presented at Mumbai

On 19th February 2014, Jyoti Kala Mandir (Mumbai) felicitated two artists of Sindhology Mahesh Khilwani and Honey Khilwani. On this occasion, Prof. M.U.Malkani's play "B̲a Bahiyun" directed by Mahesh was presented. The participating artists were Honey Khilwani, Champa Chetnani and Mahesh Khilwani.

Sindhology's young Writers' Brigade at Ahmedabad

On 1st & 2nd March 2014, Gujarat Sindhi Sahitya Academy organized a seminar "Rachna ain Katha" for new budding Sindhi writers and poets. The writers groomed by Sindhology in its monthly Adbi Class, who participated in large number, were Mukesh Tilokani (Ghazal), Mahesh Khilwani, Manju Mirwani, Champa Chetnani (Drama) and Komal Dayalani and Sangeeta Khilwani (Short Story). The Seminar writers present as well the audience appreciated their efforts.

Best Dramabaz Competition held in Kutch

On 8th March 2014, on behalf of Sincro Academy & Inner Wheel Club, a competition of Best Dramabaz was organized at Rajvi Resort. The child artist Pranjil Wadhwani of Sindhology participated in the competition. She presented one actor play "Kya Chahti Hai Sonu" written by Poonam Lalchandani. She received the third prize, and won the trophy. Pranjil is the approved child artist of Akashwani Bhuj.

Meet Dr. Moti Prakash

Prof. M.U.Malkani Dramatic Club organized a Meet with Dr. Moti Prakash on 22nd March 2014 at Ishwarijivat Buxani Hall. More than hundred writers, artists and child artists joined to listen to Dr. Moti Prakash, an eminent Sindhi poet, playwright, educationist. Moti Prakash narrated many interesting episodes of his life as well experiences of his drama life. Shri Sahib Bijani at the start of function introduced Dr. Moti Prakash and his vast contribution to Sindhi letters and stage.

Sindhology's Director Lakhmi Khilani felicitated him by presenting a Shawl with Coconut and Misri. Moti Prakash was asked many questions on his life and works by the audience.

The programme ended with screening of a documentary film on Moti Prakash prepared by Sahitya Akademi.

Symposium on Prof. Harish Vaswani

A Symposium on life and literature of Prof. Harish Vaswani was organized on 11th February 2014 at Ishwarijivat Buxani Hall by Sindhology in collaboration with Central Sahitya Akademi and N.C.P.S.L. New Delhi. Besides the local writers, the scholars from Delhi, Ajmer, Ahmedabad, Vadodara and Bhuj also participated and presented their papers in appreciation of creative writing of Prof. Vaswani. The participating writers and scholars were Kala Prakash, Amrit Bodani, Namdev Tarachandani, Vasdev Mohi, Kamla Goklani, Mohan Himthani, Vimmi Sadarangani, Jetho Lalwani, Kirti Khatri, Hiro Thakur, Sahib Bijani and Sheffali Vasudev (daughter of Harish Vaswani). During the inaugural session Krishna Kimbahune, Ramesh Varlyani, Moti Prakash, Lakhmi Khilani and Prem Prakash presented their impressions. Dr. Moti Prakash, Arjan Hasid, Assan Vaswani presided over the different sessions. At the end of Symposium Sahib Bijani expressed the vote of thanks.

"Mundi Kera Pae ?" (Who shall wear the Ring?) at Prabhu Darshan

On 12th February 2014, Gandhidham Day was celebrated by "Sindhi Yuva Shakti" at Prabhu Darshan. In the colourful cultural programme presented on this occasion, "Mundi Kera Pae?" a drama by children of Sindhology group was presented under the direction of Sahib Bijani, the play was written by him. The participating child artists were Twisha Chetnani, Pranjil Wadhwani, Jesswin Chetnani, Poonam Lalwani, Therissa Chetnani, Navin Asnani and Mohit Tilokani. The audience were thrilled by spontaneous acting of Children, who were speaking fluent Sindhi with correct pronunciation. This play was recorded for Akashwani Bhuj on 23rd April 2014.

Farewell Party to Moti and Kala Prakash

A farewell party was organized by the staff of Sindhology and S.H.N.Academy to bid audios to Dr. Moti Prakash and Kala Prakash on 26th March 2014.

Dr. Moti Prakash joined Sindhology as its Director in 2002, after retiring as Rector from Indian High School Dubai. He also took up the responsibility of S.H.N.Academy, Managed by Sindhology.

Dr. Satish Rohra and Lakhmi Khilani highly praised Dr. Moti Prakash and Kala Prakash's contribution during their 12 years association with Sindhology.

Dr. Moti Prakash profusely thanked all his colleagues and staff members for giving him the full co operation. He assured his as well Kala's total support in future also. Both of them with their daughter Sindhu left for Mumbai on 29th March 2014.

Sindhology's Sindhi Heritage Pavilion at 'Village Resort'

A new group of Sindhi youngesters of Adipur - Gandhidham under the banner of "We Sindhis" celebrated Cheti Chand - Sindhi New Year on 30th March 2014 at 'Village Resort' in grand style. In an open area there was a huge stage for cultural programme in the centre, and a Food Court with many food stalls serving great variety of Sindhi delicacies.

Indian Institute of Sindhology at the invitation of "We Sindhis", put up a Sindhi Cultural Heritage Pavilion depicting glimpses of Sindhi art and culture with Books and CDs stall. Sindhi youngesters thronged to see Sindhi films on the screen and glimpses of Sindhi personalities and historical places in Sindh, to know more about their roots.

"We Sindhis" deserves kudos for putting up a beautiful show in novel format to attract young generation of Sindhis. And no doubt it proved a grand success.

Sindhology celebrates Cheti Chand

On Saturday 5th April 2014 a film on life of Lord Jhulelal directed by Madan Jumani was screened at Ishwarijivat Buxani Hall.

On Sunday 6th April 2014 artists of Sangeet Kanwar presented a wide range of Sindhi Songs, Kafis, Kalams, Geets, Ghazals, Bhajans, duets, Lal Sain's Panjras etc. and enthralled hundreds of audience for one and half hour. All the ladies, youngesters even young children joined in Chhej which made it a colourful event with chant of "Ayo Lal.....Jhulelal". Prof. Pritam Varyani presented the gifts to all the participating artists Rajesh Bhawnani, Ghanshyam Bajaj, Roshan Goplani, Mukesh Tilokani, Kajal Chhaya, Sapna Raisinghani and Tulsi Mangtani. At the end of the programme there was Preeti Bhojan for one and all.

INDIAN INSTITUTE OF SINDHOLOGY
(BHARATI SINDHU VIDYAPEETH)
ONE OF INDIA'S LARGEST SINDHI INSTITUTIONS BASED IN ADIPUR-GANDHIDHAM (KUTCH)
IS LOOKING FOR A
DIRECTOR
TO ASSUME OVERALL COMMAND OF THE INSTITUTE
WELL READ, WELL EDUCATED, WITH GOOD KNOWLEDGE OF IT
AND LOVE FOR SINDHI LANGUAGE CULTURE & HERITAGE
AND PROFICIENCY IN SINDHI AND ENGLISH LANGUAGES
IN AGE GROUP 45 TO 60 WILL BE PREFERRED
COMPENSATION PACKAGE WILL INCLUDE FAMILY ACCOMMODATION
AND SALARY COMMENSURATE WITH QUALIFICATIONS & EXPERIENCE
PLEASE APPLY URGENTLY TO :
directorsindhology@gmail.com

Sindhology organizes Sports for children

From month of April 2014, Sindhology is organizing sports for children on every Sunday from 4:00 to 6:00 pm in the evening. Shri Lalit Wadhwani has taken the responsibility to train the children in various Indoor & Outdoor games. 25-30 children are taking keen interest and attending the sports meet regularly.

Two Plays "Haveli a Jo Matko" & "Kari Kunwar"

On 27th April 2014 in the monthly meeting of Mangharam Malkani Dramatic Club, Mahesh Khilwani presented the script of his play "Haveli a Jo Matko". "Kari Kunwar", a play written by Das Talib was presented in the form of Radio play by Champa Chetnani, Mahesh Khilwani, Mukesh Tilokani, Poonam Lalchandani and Komal Dayalani under the direction of Sahib Bijani.

Two more Plays "Faislo" & "Sah Te Kahiro Bharwaso"

On Sunday 11th May 2014 two plays were enacted at Ishwarijivat Buxani Hall. First one was "Faislo", a serious play written & directed by Lakhmi Khilani. The participating artists were Komal Dayalani, Hemant Bhawnani, Simran Tilwani, Mahesh Khilwani and Champa Chetnani. Second play was a comedy "Sah Te Kahiro Bharwaso" written by Sunder Agnani and directed by Sahib Bijani. Participating actors were Rajni Sawlani, Madhu Nathani, Tulsi Thawani, Mukesh Tilokani, Poonam Lalchandani and Komal Dayalani.

Children's drama and dance

On 31st May 2014 children members of Mangharam Malkani Dramatic Club presented a short and sweet programme of Dance & Drama at Ishwarijivat Buxani Hall. A play "Sonu Chha Thi Chahe" (What is Sonu's wish list) written by Poonam Lalchandani and directed by Bhavesh Bihrani was presented. Participating actors were Pranjil Wadhwani, Karishma Tilokani and Bhavesh Bihrani. Under the choreography of Bhavesh a comedy Lado "Ahiro jo Murus" was a super hit with two dancers Mohit Tilokani and Veena Meghani. The last item of the programme was a play "Vilait Jo Sair", written by Goverdhan Bharti and directed by Sahib Bijani. Participating actors were Siman Tilwani, Pranjil Wadhwani, Honey Khilwani, Poonam Lalwani and Kajal Tilwani. Mr. Jayanti Thakkar gave the gifts to all the artists.

Mr. Kamal Nihalani of Akashwani Bhuj distributed the certificates to all the child artists, recently approved by Prasar Bharti. In all 20 artists trained by Sindhology have been approved for taking part in Radio programmes.

Printed & Published at Adipur by Lakhmi Khilani, Director on behalf of Indian Institute of Sindhology Ward 4-A, Near Santoshi Maa Mandir, Adipur (Kutch) - 370205.
email: sindlogy@yahoo.com facebook/Indian Institute of Sindhology
Edited by Shri Lakhmi Khilani & Printed at Sainath Offset Commercial Art Printers, Plot No. 127, Sector 1-A, Gandhidham - 370201

The Pride of Sindhi Community

Kumari Jethi Tulsidas Sipahimalani (1906-1978) - **A Staunch Nationalist, fearless freedom fighter, suffered many imprisonments, played significant role in rehabilitating**

uprooted Sindhis, after partition of the country.

Jethi Sipahimalani was born on 10th February 1906 in Hyderabad (Sindh). She was educated first in Kundanmal Girls High School Hyderabad and afterwards in Indian Girls School Karachi. After completing her education she was appointed Principal Daya Ashram but in 1930, she left the job to join the freedom movement. Jethi like many other ladies from the highly placed aristocratic families, abandoning their easy going carefree life, willingly accepted hardship of jail life. She was very popular in Sindhi society. From the student days Jethi had come under the direct influence of many stalwarts, active in political arena fighting for the freedom of the country, such as Acharya Assudomal Gidwani, Acharya J.B.Kripalani, Jairamdas Doulatram and Jamshed Nusserwanji. Jethi had to go through many imprisonments in jail from 1932 to 1942, for boycotting foreign goods and propogating hand spun Khadi, as well taking part in Gandhiji's Salt Satyagrah and Quit India Movement.Due to her active participation Jethi Sipahimalani had carved a niche for herself in the political spectrum of Sindh politics. She was twice elected to the Sindh Legislative Assembly unopposed and became deputy Speaker of Sindh Legislative Assembly, an honour very few women could boast of.

After partition of the country she settled in Bombay and played key role in local politics. Jethi Sipahimalani was elected the member of Bombay Legislative Council from 1952 to 1962. She was also elected Deputy Chairman of Legislative council from 1954 to 1962.

Jethi was a brave woman, who fought against all odds to achieve her goal of rehabilitating thousands of Sindhi Hindus who had left their homes and hearths were struggling to find their feet in Bombay Presidancy, after facing the catastrophe of partition. For providing roof to thousand of lower middle class Sindhis, stranded in the Military Barracks, she set up "Navjivan Co-op. Housing Society" and under its banner established four vast complexes at Mahim, Chembur (Mahatma Gandhi Nagar), Matunga (Bhai Bhagwandas Colony) and at Lamington Road opposite Bombay Central Station. For this monumental Housing project, Jethi would always be worshiped by the occupants by leaving a rich leagacy for them. The Navjivan Colony at Mahim is now renamed after Jethi Bahen.

She also extended her helping hand to many educational and health care institutes through a trust founded by her, which was being looked after by her adopted son Mangharam Sipahimalani. A Girls School 'Adarsh Kanya Maha Vidyalaya' at Gandhidham (Kutch) has been named after her to perpetuate her memory.

Kumari Jethi Sipahimalani left for heavenly abode on 21st May 1978 in Mumbai. She did not marry in order to serve the society but has left thousands of families who shall always cherish her memory and bequeath it to the generations next.

Glimpses of Cultural & Literary Activities of Sindhology

Lakhmi Khilani welcoming participants in Symposium on Harish Vaswani

Annual General Body Meeting of Sindhology Chaired by Dr. Ram Buxani

Meeting of Board of Trustees of Sindhology

Shefali Vasudev releasing Harish Vaswani's articles "Dhara" for with Ramesh Varlyani and Lakhmi Khilani

Artists of "Natya Kanwar" presenting a play "Sah Te Kahiro Bharwaso" by Sunder Agnani

Scene from a play "Faislo" written by Lakhmi Khilani enacted by Artists of "Natya Kanwar"

Scene from Goverdhan Bharti's play "Villait Jo Sair" presented by Child Artists of Mangharam Malkani Dramatic Club

A play "Sonu Chha Thi Chahe" by Poonam Lalchandani b Child Artists of M.M.Dramatic Club

Audience whirling around in Cheti Chand's Sangeet Programme

Kajal Chhaya presenting a soulful number in Cheti Chand Programme

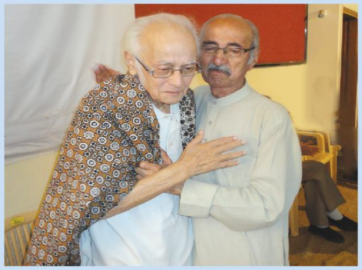

Dr. Moti Prakash in the tight hug of Dr. Satish Rohra after felicitation

Dr. Moti Prakash bidding farewell to friends and well wishers on his retirement

Sindhology's Book Stall & Exhibition at Holiday Resort during Cheti Chand Mela by V Sindhis

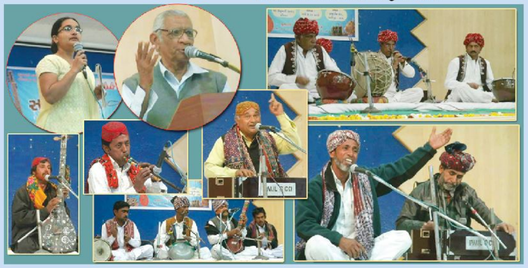

Folk Artists of Kutch presenting their programme at Prabhu Darshan

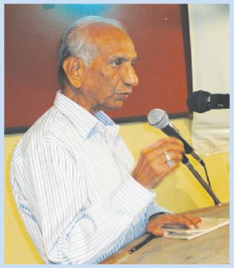

Poet Vasdev Nirmal reciting his Ghazals

Child Artist Pranjil Wadhwani with trophy won in competition of "Best Dramabaz of Kutch"

Mohit and Veena in a dance on Sindhi Song 'Ahiro Jo Murus

The Pride of Sindhi Community

Padam Shri Dada Shewak Bhojraj (1906 - 1988) **was a distinguished Freedom fighter, writer, educationist, journalist, A Gandhian to the core, engaged in social service,** especially the upliftment of Adivasis. He was also Founder of Balkan - Ji - Bari, an all India Children's Organization, recognized by United Nations Organization (U.N.O.).

Shewak Bhojraj was born on 1st October 1906 at Larkano (Sindh). He got his school education in Sukkur, Karachi and Larkano. He came under the influence of Gandhiji at an early age and joined his Non-co-operation movement, Salt Satyagrah, and Quit India Movement and suffered many imprisonments.

Dada Shewak Bhojraj had a literary bent of mind, and love for children, which made him a pioneer of children's literature in Sindhi. He founded a magazine "Gulistan" which was very popular with Sindhi children. He was also founder of "Balkan Ji Bari", An Organization of Children, established in 1923. "Balkan Ji Bari" provided cheer and joy into the life of children, besides providing an educative environment where children could learn through play and recreation. It was devoted to releasing the creative faculties of children.

Shewak Bhojraj had an important place in Sindhi prose, he wrote two autobiographical novels "Ashirvad" (1933) and "Dada Shyam" (1934) on the background of freedom movement, influenced by Gandhian philosophy.

In 1934 after suffering jail punishments for several years and severe lathi beatings at Dharasana (four kilometres from Dandi), where he had gone to break the Salt Law in Mahatma Gandhi's programme for the freedom of Motherland, his little belongings, as well his printing press in the premises where he stayed as the editor of a daily newspaper were confiscated and he was deported from Karachi by the British Government. From Karachi he went to Khar Bombay, where he settled once for all.

To populiarise "Balkan Ji Bari", he started a full fledged children's magazine in English "Pushpa - The children's own paper" which came into being in 1936 and was published regularly uptil 1949.

"Balkan Ji Bari" celebrated its Silver Jubilee in 1950 and Golden Jubilee in 1976, and Diamond Jubilee in 1986. It looks forward to reach its Centenary in 2026. It is now housed in its own building on the Juhu Road in Santacruz (West). Pandit Jawaharlal Nehru first Prime Minister of India had attended the Silver Jubilee celebration of "Balkan Ji Bari" organization in 1950. On sighting Jawaharlal Nehru children spontaneously wished him with "Chacha Nehru Zindabad" and pinned to his achkan the "Balkan Ji Bari" Rose flower Badge. Dada Shewak Bhojraj explained to him the significance of Rose Flower, which has beauty as well fragrance, since then Jawaharlal Nehru always pinned Rose Flower in the Button hole of his achkan, and he became Chacha Nehru of all the children who celebrate 14th November his birthday as Children's day in India.

Shewak Bhojraj spent last years of his life serving Adivasis in a remote area of Maharashtra known as Bapu Gaon.

He passed away on 1st March 1988 at Mumbai. Dada Shewak shall always be remembered as pioneer of child welfare movement in India. In Nehru's words " From what I have known of "Balkan Ji Bari", I have found that it has done excellent work among children in encouraging them, to develop on right lines and become Self-reliant".

پاويش ڀراڻيءَ جي ڪورئوگرافيءَ هيٺ ٿي هڪ مذاقي لاڏي 'اَهڙو جو مڙس .....' تي نرت پيش ڪندڙ ڪلاڪار هئا موهت ٽلوڪاڻي ۽ وينا ميگهاڻي.

آخر ۾ گوورڌن پارتيءَ جو لکيل نهايت ڪلائيندڙ ناٽڪ 'ولايت جو سير' پيش ڪندڙ هيون سمرن ٽلواڻي، پرانجل واڌواڻي، هني ڪلواڻي، پونم لعلواڻي ۽ ڪاجل ٽلواڻي. ناٽڪ جو هدايتڪار هو صاحب ٻجاڻي. سڀني ڪلاڪارن کي شري جينتي نڪر طرفان سوکڙيون ڏئي سندن سنمان ڪيو ويو. اِن موقعي تي آڪاشواڻي ڀڄ جي سنڌي وڀاڳ جو انچارج شري ڪمل نهالاڻي بہ اَچي شريڪ ٿيو هو. هن آڪاشواڻي ڀڄ طرفان ناٽڪ ۾ تسليم ٿيل اداڪارن ۽ ٻال اداڪارن کي سرٽيفڪيٽ ڏنا. ياد رهي تہ م. م. ڊرائمٽڪ ڪلب جي سرجوشيءَ سبب آڪاشواڻي ڀڄ طرفان ڪلب جا ناٽڪ ۾ ٨ اداڪارۡ ١٢ ٻال اداڪار تسليم ٿيل آهن.

سنڌالاجيءَ ۾ ٻارن لاءِ رانديون :

اَپريل ٢٠١٤ کان سنڌي ٻارن ۾ جدا جدا رانديون ۾ چاه جاڳائڻ لاءِ هر آرتوار تي شام جو ۴ بجي کان ٦ بجي تائين ٻارن کي رانديون ڪرايون وينديون آهن. راندين جو انچارج شري للت واڌواڻي خاص شخصي چاهہ وٺي پاڻ هر آرتوار تي ٻارن کي نيون نيون رانديون سيکاريندو آهي. اٽڪل ٣٠-٢٥ ٻار پورا بہ ڪلاڪ اَچي اُتساهہ ۽ اُمنگ سان رانديون کيڏيندا آهن.

سنڌالاجيءَ جا اَدبي ڪلاس :

سنڌالاجيءَ جي سينٽرل هال ۾ مهيني جي ٻئين چنڇر تي شام جو ٦ بجي پشپا پمياڻيءَ جي نگرانيءَ ۾ هڪ ادبي گڏجاڻي رکي ويندي آهي جنهن ۾ شهر جا ويهارو ليکڪ ۽ ساهت پريمي شريڪ ٿي، پنهنجون رچنائون پڙهندا آهن ۽ انُهن تي صحتمند ٽيڪا ٽپڻي بہ ڪئي ويندي آهي.

١٠ جنوري ٢٠١۴ تي سنڌيءَ جي برک شاعر نارايڻ شيام جي پڻيہ تٿيءَ تي ڪيس شرڌانجلي پيش ڪندي ڪلا پرڪاش هن جي جيون ۽ رچنائن تي روشني وڌي. فبروري واري ادبي ڪلاس ۾ منجو ميرواڻي، مرلي گووندداڻي، ريٽا واسواڻي پنهنجون ڪوتائون پيش ڪيون. سنگيتا ڪلواڻي، پشپا پمياڻي ۽ لکمي ڪلاڻيءَ پنهنجون ڪهاڻيون پيش ڪيون.

مارچ جي ٨ تاريخ انترراشٽريہ مهلادِوس جي موقعي تي منجو ميرواڻي، سيما پمياڻي ۽ پشپا پمياڻيءَ پنهنجون ڪوتائون 'عورت' جي موضوع تي پيش ڪيون. هيري تيرٿاڻي پنهنجي زندگيءَ کي نپڻ ناهڻ ۾ جن ٽن استري ڪردارن جو يوگدان رهيو، سندس ڏاڏي، ماءُ ۽ ننهن، انُهن جو وستار ۾ ذڪر ڪيو.

اَپريل واري ادبي ڪلاس ۾ ريٽو ڀاٽيا ۽ ٻين بہ پنهنجا شعرۡ ڪهاڻيون پڙهيون. هيري تيرٿاڻيءَ ڪن وديشي ليکڪن جي رچنا پرڪريا بابت ڄاڻ ڏني.

جون واري ادبي ڪلاس ۾ ريٽا واسواڻي پنهنجي ڇپايل هندي ڪتاب 'ڪڇ ضلعي کي مندرون کي وستو ڪلا' جو موچن لکمي ڪلاڻي، پريتم ورياڻي ۽ هري ميڙاڻيءَ کان ڪرايو. هن شوڌ ڪاريہ لاءِ کيس U.G.C جي گرانٽ ملي هئي.

Declaration Regarding Ownership & Other Details for 'Sindhology' Bulletin FORM IV (Rule 8)

1. Place of Publication	:	**Indian Institute of Sindhology** Ward 4A, Near Santoshi Maa Mandir, Adipur - 370205
2. Periodicity of Publication	:	Quarterly
3. Name of Printer	:	Shri Lakhmi Khilani, Director,
& Publisher	:	Indian Institute of Sindhology
Nationality	:	Indian
Address	:	6, Maleer, Ward 4A/Plot 12 to 14 Adipur - 370205
4. Name of Editor	:	Shri Lakhmi Khilani
Nationality	:	Indian
Address	:	6, Maleer, Ward 4A/Plot 12 to 14 Adipur - 370205
5. Owner of the Publication	:	**Indian Institute of Sindhology** Adipur - (Kutch) 370205

I, Shri Lakhmi Khilani, declare that the details given above are true to the best of my knowledge and belief.

Dated : 01-03-2014

Sd/- **Lakhmi Khilani**
PUBLISHER

سنڌالاجيءَ جو مهلا وڀاڳ 'سرتيون' :

مهيني جي پهرئين منگل تي سنڌالاجيءَ جي سينٽرل هال ۾ شام جو ڇهين بجي سيما گرناڻيءَ جي نگرانيءَ هيٺ 'سرتيون' جي ماهوار گڏجاڻي ٿيندي آهي جنهن ۾ آديپور جون ١۵-٢٠ سرتيون پاڻ ۾ گڏجي روح رهاڻ ڪنديون آهن. ڪنهن نہ ڪنهن سماجي، ساهتڪ يا سياسي وشيہ تي ويچارن جي ڏي وٺ ڪنديون آهن. انهن مان ڪي پنهنجون لکيل ڪوتائون پڙهي ٻڌائينديون آهن. سريلي گلي واريون راڳ ڳائي، محفل مچائينديون آهن، آڪاشواڻي ڀڄ طرفان آچ ٿيل ريڊيو پروگرام جي ريهرسل ڪنديون آهن. ڪن گهرجائو سفيد پوش ڪٽنبن جي ٻارن لاءِ اسڪول جي في، ڪتاب وغيره لاءِ مدد جو هٿ ڏگهيڙڻ لاءِ پنهنجي ئي ٻٽونءَ مان چندو چيرو ڪنو ڪنديون آهن. ائين آديپور جي گهر ڌياڻين لاءِ 'سرتيون' جي هيءَ ماهوار گڏجاڻي، وندر سکيا ۽ سيوا جي ڏس ۾ هڪ نهايت ئي ڪارائتو ٿلهو (پليٽفارم) بڻجي ويو آهي.

اڪادميءَ جو ڊئريڪٽر پد گرهڻ ڪيو. پورا ٻارهن سال هن اداري کي موتي پرڪاش ۽ ڪلا پرڪاش پنهنجون سيوائون ڏنيون.
ڊاڪٽر ستيش روهڙا ۽ لکمي کلاڻيءَ سنڌي ادب جي هن وڏي معتبريءَ واري جوڙي جي سنڌالاجيءَ کي ڏنل شيوائن لاءِ دل کولي ساراهه ڪئي.
موتي پرڪاش ۽ ڪلا پرڪاش ٻه پنل اکين سان پنهنجي ساٿين ۽ اسٽاف جا ٿورا مڃيا جن ۾ ڏنل سات سهڪار سان سنڌالاجي ۽ مليرم ۾ گذاريل هي ٻارهن سال سندن زندگيءَ جو هڪ اهم باب ٿي رهندا.
ڪلا، موتي پنهنجي ڌيءَ سنڌوءَ سان ٢٩ مارچ ٢٠١٤ تي آديپور، سنڌالاجي ۽ مليرکي خيرآباد ڪري بمبئيءَ روانا ٿيا.

وليج ريزورٽ ۾ سنڌالاجي اِسٽال :

آديپور گانڌيڌام جي جوانن جي برپا ڪيل نئين سنسٿا We Sindhis طرفان ٣٠ مارچ ٢٠١٤ تي وليج ريزورٽ ۾ چيٽي چنڊ نهايت وڏي پيماني تي پيڪيدار نموني ملهايو ويو. سندن سڏ تي وڏي کليل ميدان ۾ سنگيت پروگرام سان گڏ چهر ٻهر جي اسٽالن وچ ۾ سنڌاللجيءَ جو شاهي اسٽال ٻه هو. اسٽال ۾ وڪري لاءِ سنڌي ڪتاب، نقشا، سي. ڊيز هيون. نماءُ ۾ سنڌي مهان شخصيتن کانسواءِ سنڌ جي اِتهاس، جاگرافي ۽ سنسڪرتيءَ جي جهلڪ پسائيندڙ ڪافي رنگين چتر هئا. اِسٽال تي پروجيڪٽر سان پردي تي سنڌي فلمون، ناٽڪ توڙي سنڌاللجيءَ متعلق ڄاڻ ڏيندڙ فلمون ٻه ڏيکاريون پئي ويون. نئين توڙي پراڻي ٽهيءَ جي سنڌين اِسٽال ۾ حاضري ڀري، خريداري ڪري سنڌيت طرف چاهه ڏيکاريو.

چيٽي چنڊ-سنڌيت ڏينهن :

٥ ۽ ٦ اپريل ٢٠١٤، ڇنڇر ۽ آرتوار ٻه ڏينهن سنڌاللجيءَ ۾ چيٽي چنڊ جو مهاپرب 'سنڌيت ڏينهن' نهايت سنجيدي نموني ملهايو ويو.
پهرئين ڏينهن ڇنڇر شام جو ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ مدن جماڻيءَ جي هدايتڪاريءَ هيٺ جهوليلعل سائينءَ جي جيونيءَ تي تيار ٿيل سنڌي فلم 'جهوليلعل امر ڪٿا' ڏيکاري وئي.
ٻئين ڏينهن آرتوار ٦ اپريل تي سنڌالاجي اڱڻ ۾ شام جو سنگيت ڪنور جي مکاني ڪلاڪارن راجيش ٻاوناڻي، گهنشيامداس ٻجاج، روشن گوپلاڻي، مکيش تلوڪاڻي، ڪاجل چاٻا، سپنا رائسنگهاڻي ۽ تلسي منگتاڻيءَ سنڌي سنگيت جي ڀن ڀن اِسمن گيتن، لوڪ گيتن، ڪلامن، ڪافين، دوگانن ۽ لعل سائينءَ جي پنجڙن وغيره جي واه جا موج مچائي. ڏيڍ ڪلاڪ جي سنجيدي پروگرام جي آخر ۾ درشڪ زالون، مرد ۽ ٻار وغيره پاڻ روڪي نه سگهيا. سُرءَ تال تي نچندا رهيا. سُرسان 'آيو لعل، جهوليلعل' جا نعرا هڻندا رهيا. شري پريتم ورياڻيءَ جي هٿان سيني ڪلاڪارن کي سوکڙيون ڏئي سندن سنمان ڪيو ويو. آخر ۾ سيني گڏجي پوڄن ورتايو.

'حويليءَ جو مٽڪو' ۽ 'ڪاري ڪنوار' :

٢٧ اَپريل ٢٠١٤ م.م. ڊرئمٽڪ ڪلب جي ماهوار گڏجاڻيءَ ۾ مهيش کلواڻيءَ پنهنجو لکيل ناٽڪ 'حويليءَ جو مٽڪو' پڙهي ٻڌايو. ٻڌندڙن جي سوالن ۽ سجهاون جا جواب ڏنائين. آخر ۾ داس طالب جو مذاقي ناٽڪ 'ڪاري ڪنوار' صاحب ٻجاڻيءَ جي هدايتڪاريءَ هيٺ ريڊيائي انداز ۾ پڙهيو ويو. ڪلاڪار هئا چمپا چيتناڻي، مهيش کلواڻي، مکيش تلوڪاڻي، پونم لعلچنداڻي ۽ ڪومل ديالاڻي.

٢ ناٽڪ 'فيصلو' ۽ 'ساه تي کهڙو پروسو' :

١١ ميءِ ٢٠١٤ آرتوار ڏينهن شام جو ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ ٻه ناٽڪ پيش ڪيا ويا.
پهريون سنجيدو ناٽڪ فيصلو شري لکمي کلاڻيءَ جو لکيل سندس ئي هدايتڪاريءَ ۾ ڏيکاريو ويو. اداڪار هئا ڪومل ديالاڻي، هيمنت ٻاوناڻي، سمرن ٽلواڻي، مهيش کلواڻي ۽ چمپا چيتناڻي.
ٻيون مذاقي ناٽڪ هو سندر اگناڻيءَ جو لکيل 'ساه تي کهڙو پروسو'. اداڪار هئا رجني ساولاڻي، مڌو ناٿاڻي، تُلسي ٿاواڻي، مکيش تلوڪاڻي، پونم لعلچنداڻي ۽ ڪومل ديالاڻي. ناٽڪ جو هدايتڪار هو صاحب ٻجاڻي.
شروعاتي تقرير ۾ صاحب ٻجاڻيءَ وستار سان ناٽڪ جي ڏس ۾ سنڌالاجيءَ جي ويجهڙائيءَ ۾ ڪيل ڪاربه جو ذڪر ڪيو. سندس چوڻ موجب گذريل 71/2 سالن ۾ سنڌالاجيءَ طرفان ڪُل ٤٢ معياري ناٽڪ پيش ڪيا آهن. اداڪارن جي جوڳي سنمان بعد لکمي کلاڻيءَ سيني جي شڪر ادائي ڪئي.

ٻال ناٽڪ ۽ نرت :

٣١ ميءِ ٢٠١٤ ڇنڇر ڏينهن شام جو ٧ ٻجي ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ م.م. ڊرئمٽڪ ڪلب جي ٻال ميمبرن نرت ۽ ناٽڪن جو هڪ ننڍڙو پر دلچسپ پروگرام پيش ڪيو.
شروعات ۾ پونم لعلچنداڻيءَ جو لکيل ناٽڪ 'سونو ڇا تي چاهي؟' شري ٻاويش ڀراڻيءَ جي هدايتڪاريءَ هيٺ پيش ڪيو ويو. اداڪار هئا پرانجل واڌواڻي، ڪرشما تلوڪاڻي ۽ پاڻ ٻاويش ڀراڻي.

وشو پستڪ ميلي ۾ سنڌالاجي :

دهليءَ ۾ ١٥ فبروريءَ کان ٢٣ فبروري ٢٠١٤ تائين وشو پستڪ ميلي ۾ هميشه جيان سنڌالاجيءَ طرفان اِسٽال کوليو ويو. اِسٽال ۾ سنڌي پستڪن، ڊڪشنرين، چارٽن، سنڌ جي نقشن، سنڌي شخصيتن جي تصويرن کانسواءِ سنڌي سنگيت، ناٽڪن ۽ فلمن جون سي. ڊيز بہ وڪري لاءِ موجود هيون. ٩ ئي ڏينهن دهليءَ جا توڙي ٻاهران آيل سنڌيت پريمي اِسٽال ۾ ايندا رهيا ۽ سنڌي ساهت، سنسڪرتيءَ جي ڄاڻ حاصل ڪيائون. ڪافي وڪرو بہ ٿيو. اِسٽال‌جا انچارج هئا مڪيش تلوڪاڻي ۽ روشن گوپلاڻي. ياد رهي تہ گذريل ويهن ورهين کان سنڌالاجي وشو پستڪ ميلي ۾ شرڪت ڪندي رهي آهي.

سترامداس سائل جي جنم شتابدي :

برک بزرگ اديب، گرامر ۽ ٻولين جي ماهر ۽ ڪوشڪار شري سترامداس جڙياسنگهاڻي 'سائل' ١٤ فبروري ٢٠١٤ تي پنهنجي جيون جا ١٠٠ ورهيہ پورا ڪيا. ١٥ فبروريءَ تي سندس جنم شتابدي احمدآباد ۾ ملهائي وئي. اِن جلسي ۾ سنڌالاجيءَ مان شري لکمي کلاڻيءَ خاص وڃي اُتي کيس مبارڪون ڏنيون. تقرير ۾ سندس ساهتڪ کيتر ۾ يوگدان جو ورڻن ڪيو. شال پائي سندس سنمان ڪيائين.

ممبئيءَ ۾ 'ٻہ ٻاهيون' :

١٩ فبروري ٢٠١٤ تي 'جيوتي ڪلا مندر' ممبئيءَ طرفان سنڌالاجيءَ جي ٻال ڪلاڪار هني کلواڻي ۽ مهيش کلواڻيءَ جو سنمان ڪيو ويو. اِن موقعي تي سنڌالاجيءَ طرفان منگهارام ملڪاڻيءَ جو ايڪانڪي ناٽڪ 'ٻہ ٻاهيون' مهيش کلواڻيءَ جي هدايتڪاريءَ هيٺ پيش ڪيو ويو. اداڪار هئا هني کلواڻي، مهيش کلواڻي ۽ چمپا چيتناڻي.

سنڌالاجيءَ جا نوجوان اديب احمدآباد ۾ :

١ ۽ ٢ مارچ ٢٠١٤ تي گجرات سنڌي ساهت اڪادميءَ طرفان احمدآباد ۾ نوَجوان ۽ اُسرندڙ سنڌي ساهتڪارن جو سيمينار 'رچنا ۽ ڪٿ' ٿي گذريو. سنڌالاجي آديپور مان اُتي مڪيش تلوڪاڻيءَ غزل، مهيش کلواڻي، منجو ميرواڻي ۽ چمپا چيتناڻيءَ ناٽڪ ۽ ڪومل ديالاڻي ۽ سنگيتا کلواڻيءَ ڪهاڻيون پڙهي حاضر ساهتڪارن ۽ ساهت پريمين وٽان داد حاصل ڪيو.

ڪڇ ۾ بهترين ڊراميباز چٽاڀيٽي :

٨ مارچ ٢٠١٤ تي آديپور - گانڌيڌام جي سِنڪرو ائڪيڊمي ۽ اِنر ڪلب طرفان راجوي ريزورٽ ۾ ڪڇ جي ٻال ڪلاڪارن ۾ 'بيسٽ ڊراميباز آف ڪڇ' چٽاڀيٽي ٿي گذري. سنڌالاجيءَ جي ٻال اداڪار پرانجل واڌواڻيءَ کي اِن چٽاڀيٽي لاءِ تيار ڪري موڪليو ويو. هن اُتي پونم لعلچنداڻيءَ جو لکيل ايڪ پاتري ناٽڪ 'ڪيا چاهتي هئہ سوُنو .....؟' نهايت فنائتي نموني پيش ڪري ٽيون نمبر حاصل ڪيو. کيس انعام ۽ ٽرافي حاصل ٿي. پرانجل واڌواڻي آڪاشواڻي ٻڇ طرفان تسليم ٿيل ٻال اداڪار آهي.

موتي پرڪاش سان گڏجاڻي :

٢٢ مارچ ٢٠١٤ آرتوار شام جو برک اديب، تعليمدان، رنگ منچ جي اداڪار، هدايتڪار ڊاڪٽر موتي پرڪاش سان م. م. ڊرئمٽڪ ڪلب طرفان ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ گڏجاڻي رکي وئي. اِن موقعي تي جهجهي تعداد ۾ شهر جا ساهتڪار، تعليمدان، ناٽڪ پريمي اَچي سهڙيا. موتي پرڪاش نهايت وندرائيندڙ نوع ۾ پنهنجي ناٽڪي جيون جو وستار سان ورڻن ڪندي رنگ منچ جا کي دلچسپ واقعا ٻڌايا. ان کان پهرين صاحب بجاڻيءَ ڊاڪٽر موتي پرڪاش جي مختصر واقفيت ڏيندي سندس سنڌي رنگ منچ جي کيتر ۾ ڏنل اهم ڀرپور يوگدان جو ذڪر ڪيو. سنڌالاجيءَ جي ڊائريڪٽر شري لکمي کلاڻيءَ کيس ناريل ۽ مصري ڀيٽ ڪندي سندس سنمان ڪيو. آخر ۾ موتي پرڪاش درشڪن جي پڇيل سوالن جا واجبي جواب ڏنا. اِن موقعي تي مرڪزي ساهت اڪاڊميءَ طرفان موتي پرڪاش تي تيار ڪرايل ڊاڪيومينٽري فلم بہ ڏيکاري وئي.

موتي ۽ ڪلا جي ودائي :

٢٦ مارچ ٢٠١٤ ٻڌر ڏينهن ١٢ بجي ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ ڊاڪٽر موتي پرڪاش ۽ ڪلا پرڪاش کي سنڌالاجي ۽ ساڌو هيرانند نولراءِ اڪاڊميءَ پاران ودائي پارٽيءَ جو آيوجن ڪيو ويو.

ڊاڪٽر موتي پرڪاش دبئيءَ جي اِنڊين اسڪول مان سن ٢٠٠٢ ۾ ريڪٽر پد تان رٽائر ڪرڻ بعد سنڌالاجي ۽ ساڌو هيرانند نولراءِ

ودیارٿین اڳیان ٻہ ٻال ناٽڪ :

٢٥ جنوري ٢٠١٤ ڇنڇر ڏينهن ساڌو هيرانند نولراءِ اڪيڊمي ۾ جي وديارٿين کي صاحب ٻجاڻيءَ جا لکيل ٢ ٻال ناٽڪ 'ٻُرو نہ ڪريو ----' ۽ 'انڌيرنگري چرٻٽ راجا .....' ڏيکاريا ويا. هي سکيا دائڪ ناٽڪ ڏسي ٻار نهايت خوش ٿيا. ياد رهي هنن ٻن ناٽڪن جو هيءُ ٽيون شو هو.

پيگونتي ناواڻي جنم ڏينهن :

١ فبروري ٢٠١٤ سنڌي سنگيت جي ڪويل پيگونتي ناواڻيءَ جو جنم ڏينهن هو. ٢ فبروري آرتوار شام جو ٠٠-٦ بجي دستوري ماهوار صوفياڻي چوِنڪيءَ ۾ سيني ڪلاڪارن پيگونتيءَ جا ڳاتل مشهور ڪلام، ڪافيون، گيت ۽ ڀڄن پيش ڪري سندس ياد تازي ڪرائي ڇڏي. ڪلاڪار هئا : راجيش ڀاوناڻي، گهنشيامداس ٻجاج، روشن گوپلاڻي، مڪيش تلوڪاڻي، پايل ڪرمچنداڻي، ڪاجل ڇابا ۽ سپنا رائسنگهاڻي.

لعل 'لاچار' جي شاديءَ جي گولڊن جُبلي :

٢ فبروري ٢٠١٤ آرتوار ڏينهن 'چوليون - ٢٠١٣' جي رونمائيءَ جي موقعي تي برک اديب ۽ چوليون جي سمپادڪ شري لعل هوتچنداڻي 'لاچار' پنهنجي شاديءَ جي گولڊن جُبلي ملهائي. سنڌالاجيءَ جا اديب ۽ ساٿي اِن موقعي تي 'فن ۽ فوڊ' ۾ خاص ڪهي ويا. جوڙي کي مبارڪون ڏئي، شال پائي آئينده سکميہ جيون لاءِ شڀ ڪامنائون ڏنائون. لکمي کلاڻيءَ تقرير ۾ 'لاچار' صاحب جي ادب ۾ ڀرپور يوگدان خاص ڪري 'چوليون' مخزن جاري رکڻ ۾ هنجي جفاڪشين جو وستار سان ورڻن ڪندي کيس داد ڏنو.

صوفي سنگيت جي شام :

٩ فبروري ٢٠١٤ آرتوار ڏينهن شام جو 'سنڌالاجي ۽ ڪڇ مهلا وڪاس سنگهٺن - ڀڄ' جي گڏيل سهڪار سان پرڀو درشن هال ۾ سنڌي صوفي سنگيت جي شام ملهائي وئي. شروعات ۾ ڪ.م.و.س. جي صدر پريتي ڀيڻ طرفان آجيان ۽ جوت جڳائڻ بعد صدق ڀائي ۽ ساٿين نوٻت وڄائي ماحول کي سنگيتميہ بڻائي ڇڏيو. ڪڇ جي ٻني ۽ ٻين اندرين علائقن مان آيل ڳوناڻن ڳائڻن موشا پارا، اسمائيل پارا، نورمحمد سوڍي، مستفعيل ۽ عثمان، مناخان ۽ مورا لالا شاه، سچل، بليشاه ۽ ٻين صوفي شاعرن جا ڪلام، ڪافيون، وايون ۽ ڏوهيڙا پنهنجي نيج، بلند ۽ سوز ڀريي سُر ۾ نيج سنڌي سازن سُرندي، پاون، تنبوري وغيره تي ڳائي ٻڌندڙن کي مخمور ڪري ڇڏيو. پربا اَڍائي ڪلاڪ پريل هال ۾ درشڪ بلڪل شانت، صوفي سنگيت جو مزو ماڻيندا رهيا. پروگرام جي ڪارروائي صاحب ٻجاڻيءَ هلائي. فنڪارن جي واقفيت ۽ سندن ڪلامن / واٽُن جي وچور ڏيندي هن هميشه جيان وچ وچ ۾ تُز ۽ نهڪندڙ ڏوهيڙا ۽ شعر ٻڌائيندي ٻڌندڙن کي ٻڌي رکيو هو. آخر ۾ اُتڪننا ڀيڻ ۽ لکمي کلاڻيءَ شڪرگذاريءَ جي رسم ادا ڪئي.

هريش واسواڻيءَ تي سمپوزيم :

١١ فبروري ٢٠١٤ منگل ڏينهن مرڪزي ساهت اڪادمي راشٽريہ سنڌي ٻولي وڪاس پريشد ۽ سنڌالاجيءَ جي گڏيل سهڪار سان برک اديب سدا حيات هريش واسواڻيءَ جي ساهت ۽ شخصيت تي ايشوري جيوت بخشاڻي هال ۾ سمپوزيم رکيو ويو. هن سمپوزيم ۾ مڪاني اديبن کانسواءِ دهلي، اَجمير، احمدآباد، ٻڙودي ۽ ڀڄ جي اديبن شرڪت ڪري هريش واسواڻيءَ جي رچنا سنسار تي قدرشناسيءَ ڀريا عالماڻا مقالا پڙهيا. مقالا پڙهندڙ هئا ڪلا پرڪاش، امرت بوداڻي، واسديو موهي، ڪملا گوڪلاڻي، نامديو تاراچنداڻي، موهن همٿاڻي، ومي سدارنگاڻي، ڪيرتي ڪتري، هيرو ٺڪر، جينو لعلواڻي، صاحب ٻجاڻي ۽ هريش واسواڻيءَ جي سپتري شيفالي واسديو. مهورتي اجلاس ۾ ڪرشنا ڪمباهوني، رميش ورلياڻي، موتي پرڪاش، لکمي کلاڻي ۽ پريم پرڪاش پنهنجا ويچار پيش ڪيا. جدا جدا اجلاسن ۾ صدارت ڪئي هئي ڊاڪٽر موتي پرڪاش، ارجن حاسد ۽ آسن واسواڻيءَ. آخر ۾ صاحب ٻجاڻيءَ سيني جا شڪرانا مڃيا.

پرڀو درشن ۾ 'منڍي ڪير پائي؟' :

١٢ فبروري ٢٠١٤ گانڌيڌام ڏينهن تي پرڀو درشن هال ۾ سنڌي يُوا شڪتي سنستا طرفان سنگيت، نرت ۽ ناٽڪ جي رنگارنگي پروگرام ۾ سنڌالاجيءَ طرفان صاحب ٻجاڻيءَ جو لکيل ٻال ناٽڪ 'مُنڍي ڪير پائي ؟' سندس ئي هدايتڪاريءَ هيٺ ٻال ڪلاڪارن پيش ڪيو. اداڪار هئا تِوشا چيتناڻي، پرانجل واڌواڻي، جيسون چيتناڻي، پونم لعلواڻي، ٽيريسا چيتناڻي، نوين آسناڻي ۽ موهت تلوڪاڻي. درشڪ هنن ٻال ڪلاڪارن جي مُنهن مان صاف صحيح سنڌي اُچار ٻُڌي ۽ قابل اداڪاري ڏسي نهايت خوش ٿيا ۽ کين دل کولي خوب داد ڏنائون. هيءُ ناٽڪ وري آڪاشواڻي ڀڄ تان ٢٣ اَپريل تي پيش ڪيو ويو.

سنڌالاجيءَ جون سرگرميون

ٽرسٽ جي ميٽنگ :

ٽرسٽ جي ميٽنگ ۴ جنوري ۲۰۱۴ تي صبوح جو ۱۱ بجي سنڌالاجيءَ جي آفيس ۾ چيئرمن صاحب ڊاڪٽر رام ٻخشاڻيءَ جي زير صدارت ڪوٺائي وئي. شريمتي نرملا گجواڻي ٻين مشغولين سبب، ميٽنگ ۾ حاضر نہ ٿي سگهي. ٽرسٽ جي ۲۰ آگسٽ ۲۰۱۳ جي ميڙ جا منٽس پڙهي بحال ڪيا ويا. ۲۰۱۵ ۾ سنڌالاجيءَ جو سلور جبلي سال ملهائڻ جي رٿا تجويز ڪرڻ لاءِ ۽ سنڌالاجيءَ لاءِ اڳتي جو خاڪو تيار ڪرڻ لاءِ ٻہ سب ڪاميٽيون، شري ڪمليش مورجاڻيءَ جي ڪنوينرشپ هيٺ، مقرر ڪيون ويون آهن.

جنرل باڊي ميٽنگ :

سنڌالاجيءَ جي جنرل باڊيءَ جو ساليانو ميڙ ۴ جنوري ۲۰۱۴ تي شام جو پنجين بجي ٿيو جنهن جي صدارت ٽرسٽ جي چيئرمن ڊاڪٽر رام ٻخشاڻيءَ ڪئي. ميڙ ۾ ڪل ۳۴ ميمبر حاضر هئا ۽ ڪورم نہ هئڻ سبب ميٽنگ اڌ ڪلاڪ مهمل ڪرڻ کان پوءِ هلائي وئي. گذريل سال جي ميڙ جا منٽس پڙهي يڪراءِ بحال ڪيا ويا. سال ۲۰۱۲-۱۳ جي رپورٽ پڻ يڪراءِ بحال ڪئي وئي. آڊٽ ٿيل اڪائونٽ ۾ دير هئڻ سبب، ميڙ ۾ سال ۲۰۱۲-۱۳ جا اڻ چڪاسيل اڪائونٽ پڙهي ٻڌايا ويا. سال ۲۰۱۴-۱۵ لاءِ ميسرس هيرانندڻي ۽ ڪمپني، گانڌيڌام کي آڊٽر مقرر ڪرڻ جي رٿ يڪراءِ بحال ڪئي وئي. سنڌالاجيءَ طرفان ڇپايل ڪتاب ۽ CDs جي وڪري جي سلسلي ۾ بہ فيصلو ڪيو ويو تہ پنهنجي لائيف ميمبرن کي رواجي طرح 50% لاٽ سان ڏنا وڃن پر مهانگن ڪتابن، جهڙوڪ ڊڪشنري وغيره تي، لاٽ صرف 20% ڏني وڃي.

شاعر دوست واسديو نرمل سان گڏجاڻي :

۵ جنوري ۲۰۱۴ آرتوار ڏينهن شام جو ۶-۳۰ بجي ممبئيءَ مان آيل شاعر دوست واسديو نرمل سان خاص گڏجاڻي رکي وئي. اِن موقعي تي ڪافي مڪاني اَديب، ڪلاڪار ۽ ساهت پريمي حاضر رهيا. واسديو نرمل آديپور گانڌيڌام جي جوان پيڙهيءَ جي ساهتڪارن ۽ پنهنجن ناٽڪن جي اداڪارن سان گڏجي نهايت خوش ٿيو. ادبي ڪلاس جي ڪنوينر پشپا پميائيءَ کيس شال پهرائي سندس سنمان ڪيو. لکمي کلاڻي هنجي مختصر واقفيت ڏني. اُن بعد ڊاڪٽر موتي پرڪاش، ڪلا پرڪاش، پريتم ورياڻي ۽ لعل لاچار نرمل جي شاعري ۽ ناٽڪ جي کيتر ۾ پرپور يوگدان جو ذڪر ڪيو. آخر ۾ نرمل صاحب پنهنجا بہ غزل ٻڌائي حاضرين کي خوش ڪري ڇڏيو.

’اَهڙي شل ڪنهن سان نہ ٿئي‘ ۽ ’آخري خط‘ :

ساڳي شام جو نرمل سان گڏجاڻيءَ بعد سندس هڪ ناٽڪ ’اَهڙي شل ڪنهن سان نہ ٿئي‘ جي فلم ڏيکاري وئي. اِن بعد آشا چاند جي پروڊيوس ڪيل هڪ ٽيلي فلم ’آخري خط‘ بہ ڏيکاري وئي. آشا چاند پاڻ اِن موقعي تي حاضر هئي.

رائپور ۾ هوگليءَ جي ڪناري :

۱۲ ۽ ۱۳ جنوري ۲۰۱۴ تي اکل ڀارت سنڌي ٻولي ۽ ساهت سڀا طرفان رائپور ۾ ايڪانڪي ناٽڪ اُتسو ٿي گذريو. سڀا جي نينڊ تي سنڌالاجيءَ پاران اُتي منگهارام ملڪاڻيءَ جو سنجيدو ناٽڪ ’هوگليءَ جي ڪناري‘ ۱۳ جنوريءَ تي اتاه خلق اڳيان مهيش کلواڻيءَ جي هدايتڪاريءَ هيٺ پيش ڪيو ويو. اداڪار هئا : چمپا چيتناڻي، مهيش کلواڻي، مڪيش تلوڪاڻي ۽ ڪومل ديالاڻي. ڇتيسگڙهہ سنڌي اڪادميءَ جي پرمک شري مرلي ماکيجا ڪلاڪارن کي داد ڏيندي چيو : اوهانجي جرئت کي شاباس آهي جو اوهان هيءُ گنڀير ناٽڪ هيڏي خلق اڳيان ڪاميابيءَ سان پيش ڪري آخر تائين ڏسندڙن جي رُچي قائم رکڻ ۾ ڪامياب ويا.

منگهارام ملڪاڻي ڊرئمٽڪ ڪلب جو ساليانو ميڙ :

۱۹ جنوري ۲۰۱۴ آرتوار ڏينهن شام جو ۶-۳۰ بجي ڪلب جو ساليانو ميڙ ٿي گذريو. شروعات ۾ صاحب ٻجاڻيءَ سالياني رپورٽ پيش ڪندي ميمبرن کي ڪلب جي ڪارگذارين ۽ حساب ڪتاب کان واقف ڪيو. ڪليل ٻحث ۾ ٻال ڪلاڪارن جي ويجهڙائيءَ ۾ پيش ڪيل ٻال ناٽڪن ’برو نہ ڪريو‘ ۽ ’انڌير نگري چرٻٽ راجا‘ کي ميمبرن خوب ساراهيو. پرنسيپال نرملا آسناڻي ۽ للت واڌواڻيءَ ۲۱ ٻال ڪلاڪارن کي سوکڙيون ڏئي سندن حوصلہ اَفزائي ڪئي.

(پھرئين صفحي کان هلندڙ ....)

ٽنڊاڻيءَ جي ايئرڪنڊيشننگ جي ڪمپني بلو اِسٽار جي. بي. منگهارام جي بسڪوٽن جي فئڪٽري، منو چاٻڙيا جي ڊنلپ ۽ شا وٿليس، منسڪاٽين جي گئس ۽ تيل پائيپن جي 'مان' انڊسٽري، راما انڊسٽريز جي گئس سلينڊرن جو ڪارخانو، گاجرا گيئرس، اهڙن سون وڏن اُڏيوگن سان گڏ هزارن لگهو اُڏيوگن، ڪپڙو اُٺڻ جا آڏاڻا (هئنڊلومس)، سِرُن جا ٻنا، پٽرڪُٽڻ جا ڪرشر، سرڪاري غير سرڪاري ڪاتن جا سول انجنيرنگ پراجيڪٽس، رستا، پُليون، ريلوي لائينون وڇائڻ جا نيڪا، پاڻيءَ جا ڪئنال، ندين مٿان بند ٻڌڻ جا ڪم، وڏن شهرن ۾ آفيسن ۽ هوٽلن جون عمارتون وغيره.

البت ڀارت ۾ سنڌين جو وڏي ۾ وڏو شاندر ڪرشمائي ڪارنامو رهيو آهي آسمان ڇهندڙ عمارتن (اسڪاءِ اسڪرئپر) ۾ هزارن لکن جي تعداد ۾ فلئٽون جوڙائي، سنڌين سان گڏ هتان جي لوڪل مڊل ڪلاس طبقي کي ٻہ مٿي تي ڇت ميسر ڪري ڏيڻ، هن اسٽيٽ بلڊرس واري اُڏيوگ ۾ تہ سنڌين جي هڪ هٽي رهي آهي. آر جي. آڏواڻيءَ کان شروع ڪري رهيجا، هندوجا، عطر سنگتياڻي سون جي تعداد ۾ اڄ ٻيا ٻہ ناميارا بلڊرس ميدان ۾ لهي آيا آهن، جن پنهنجي معتبريءَ سان گراهڪن جو وشواس هٿ ڪيو آهي.

ڀارت جي آزاديءَ بعد سنڌين جو پاڻ کي وسائڻ لاءِ سڀ کان وڏو ساهس ۽ جانبازيءَ وارو عاليشان ڪارنامو رهيو آهي، ڪڇ جي رڻ پٽ ۾ 'نئين سنڌ' اڏڻ جو. ڀائي پرتاب ڏيئلداس جي برپا ڪيل سنڌو ريسيٽلمينٽ ڪارپوريشن طرفان ڪڇ جي مهاراءُ کان پنڌرهن هزار زمين وٺي، جرمن ۽ ائميريڪي انجنيئرن جي مدد سان هت گانڌيڌام جو سهڻو شهر ۽ ڪنڊلا جو ميجر بندرگاهہ کڙو ڪري ڀارت جي ارٿ ويوسٿا کي هنن وڏو ٻل ڏنو آهي. موتي پرڪاش جي لکيل سنڌي تراني 'برپٽ کي باغ بڻائڻ وارا سنڌي - خاڪ کي سون بڻائڻ وارا سنڌي' صحيح ثابت ڪري ڏيکاريو آهي. سنڌو ريسيٽلمينٽ ڪارپوريشن هن شهر ۾ ڏهن ڪروڙن جي لاڳت جو وڏي ۾ وڏو 'سنڌو ڀون'، 'سنڌو باغ'، 'ساڌ ٻيلو' کڙو ڪري شهر کي گلزار بڻائي ڇڏيو آهي. سنڌي ساهت، سنسڪرتي ۽ سڀاڻپ جي بچاوَ لاءِ هت اسٿاپت ٿيل سنڌالاجي گذريل پنجويهن سالن کان ان ڏس ۾ شاندار ڪاريہ ڪيو آهي. هاڻي هن ڪڇ علائقي ۾ ئي سنڌو ساگر جي تٽ تي، نارائڻسر ۽ لکپت بندروٽ جتي سنڌو ندي چوڙ ڪندي هئي، پرڌان منتري نريندر موديءَ طرفان الاٽ ڪيل ٻاهتر ايڪڙ زمين تي ڏيڍ سو ڪروڙ جي لاڳت واري شري جهولي لعل تيرٿ ڌام جي اڏاوت جي تياري هلي رهي آهي. ڪڇ جي ڪليڪٽر وٽ ٽرسٽ طرفان ٻہ ڪروڙ پنجٽيهہ لک گهربل زمين جي قيمت عيوض جمع ڪيا ويا آهن. هيرن جواهرن جي تجارت ڪندڙ نامڪنيو اُڏيوگپتي دليپ لکي هن ٽرسٽ جو چيئرمن آهن. سنڌين جو پنهنجي ٻل بوتي تي بڻايل هيءُ جهولي‌لعل تيرٿ ڌام پنجون ڌام بڻجي ويندو. جنهن جي تيرٿ ياترا ڪرڻ لاءِ دنيا جا هزارين لکين سنڌي سئلاني هت هر سال اَچي اَکو پائيندا، ڀاراٽا ڪيندا. پروفيسر رام پنجواڻيءَ سنڌين جي اشٽ ديو جهولي لعل کي سنسار جي هر سنڌيءَ جي گهر پهچائي هن ديوتا کي سنڌي سڀاڻپ سان جوڙي ڇڏيو آهي.

ڀارت جي شاندار ترقيءَ ۾ سنڌين اسڪول، ڪاليج ۽ ٻيا ادارا برپا ڪري تعليمي کيتر ۾ وڏو يوگدان ڏنو آهي. پرنسيپال ڪندناڻي ۽ بئريسٽر هوتچند آڏواڻيءَ جي ڪوشش سان حيدرآباد ڪاليجيئٽ بورڊ بمبئي، اُلهاسنگر ۾ اٺاويهہ اسڪول، ڪاليج برپا ڪيا آهن.جن ۾ سنڌين سان گڏ هزارين لوڪل شاگرد ٻہ هر سال علم حاصل ڪري لائقيءَ لڳن ٿا. ساڳي طرح آديپور- گانڌيڌام (ڪڇ) علائقي ۾ ٻہ ڪاڪا پرڀداس تولاڻيءَ جي 'تولاڻي وديا مندر' ۾ ۴۴ ايڪڙن جي يونيورسٽي ڪئمپس ۾ جدا جدا ڏهن ٻارهن ڪاليجن ۾ اٺ هزار شاگرد ۽ 'گانڌيڌام مئتري منڊل' جي اسٿاپت ڪيل اسڪولن ڪاليجن ۾ پنج هزار شاگرد شڪشا حاصل ڪن ٿا.

بمبئي، اُلهاسنگر، گانڌيڌام بعد پوني جو شهر سنڌين طرفان کڙو ڪيل تعليم جو وڏو مرڪز آهي. ساڌو واسواڻي مشن طرفان هت ڪيئي اسڪول ڪاليج کوليا ويا آهن. تعليم سان گڏ سنڌين جي هيلٿ ڪيئر جي ميڊيڪل فيلڊ ۾ وڏي حصيداري رهي آهي. بمبئيءَ ۾ اسٿاپت ٿيل جسلوڪ اسپتال ۽ ان سان گڏ هندوجا، رهيجا، واٽومل جون اسپتالون، پوني ۾ ٻڌراڻي انلئڪ اسپتال، انڊور ۾ ٿي چوئٿرام اسپتال، مائونٽ آبوءَ ۾ واٽومل فائونڊيشن طرفان اڏايل ميڊيڪل ڪاليج، اسپتال ۽ ريسرچ سينٽر- اهڙيون گهڻيئي اسپتالون سنڌورقي دانوين جي مدد سان هر شهر ۾ اسٿاپت ڪري سنڌين عام لوڪن جو ڀلو ڪيو آهي. پوني جي ساڌو واسواڻي مشن، مائونٽ ابو جي برهم ڪماري سنسٿا، بئراڳڙه (ڀوپال) ۾ سنت هردارام جي نگرانيءَ ۾ کوليل ۽ اُلهاسنگر ۾ سوامي ٽيئون رام پريم پرڪاش آشرم طرفان کوليل اسڪول ۽ اسپتالون، سنڌين جي پرمارٿي هئڻ جو ثبوت ڏين ٿيون. سنڌي ڀارت ۾ شرڻارٿي بڻجي آيا. پنهنجي اُدم سان پرشارٿي بڻيا ۽ اڄ اجا اُنتي ڪري پرمارٿي بڻجي ويا آهن.

گذريل هزارن سالن کان سنڌورقين پنهنجا ٻيڙا مال سان پرائي ڏيساور ۾ وڃي وڻج واپار ڪيو آهي. اوير ۾ جاوا، سماترا، تہ اولهہ ۾ تاشقند، بخارا مان ڪمائي سنڌ ۽ هند کي مالا مال پي ڪيو آهي. اڄ ٻہ دبئيءَ جا دلدار سنڌي، ڀائي مورج، رام بخشاڻي، لڇمڻداس پاگراڻي، واشو شراف ۽ سندس وڏي ڀاءُ وڪيومل شراف هر سڪرت جي ڪاريہ ۾ پي هٿ وڌايو آهي. ساڳي طرح هانگ ڪانگ جي هريليلا ڀائرن لنڊن جي هندوجا ڀائرن، هونو لُلو (هوائي) جي واٽومل ڪمپنيءَ جي ڀائرن تہ جاپان جي ڪمليش پنجابي (جاپاني نالو ريوڪو هيرا)، ويسٽ ائفريڪا جي سنيل واسواڻي، سنڌين ۽ غير سنڌين جي شيوا ڪارين ۾ پنهنجو تن من ڌن اَرپڻ ڪيو آهي.

بحرحال اڄ سنڌي جاتيءَ لاءِ سڀ کان وڏي للڪار آهي پنهنجي وڏڙن جي ورثي کي بچائي پنهنجي مايہ ناز سڀاڻپ کي ايندڙ پيڙهين لاءِ محفوظ رکڻ. هر شهر ۾ 'سنڌو ڀون' اڏائي، سنڌي ٻولي، ساهت، سنگيت، ناٽڪ، نرتيہ کي وڌائڻ ويجهائڻ لاءِ پنهنجي حصيداري نباهڻ. آديپور- گانڌيڌام ۾ برپا ٿيل ڀارتي سنڌو ودياپيٺ (سنڌالاجي) ان ڏس ۾ سيني کي پورن ساٿ سهڪار ڏيندي.

SUCCESS STORY OF SINDHIS COMMUNITY

Sindhu Bhavan at Raipur

Swami Vivekanand College of Science & Technology - Bhopal

Jaslok Hospital - Mumbai

Thadomal Shahani Engineering College - Mumbai

Sindhu Bhavan at Ahmedabad

Indian Institute of Sindhology - Adipur

J. Watumal Global Hospital & Research Centre at Mt. Abu

Excellent Performers in various fields of life

سِنڌالاجي

(اِنڊين انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي ٽماهي بليٽن)

پوسٽ باڪس ١٠، آديپور، ڪڇ - ٣٧٠٢٠٥

Registered with Registrar of News papers for India No - GUJBIL/2002/8038

P.O.Box 10, Adipur (Kutch) 370 205, Phone: (02836) 263851, E-mail : contact@sindhology.org & sindlogy@yahoo.com website : www.sindhology.org

ايڊيٽر : لکمي کلاڻي   ١٠ سالن لاءِ چندو : ٢٥٠   جنوري - مارچ - جون ٢٠١٤ سال : ١٣ انڪ : ٤٨، ٤٩

سنڌي جاتي ڪاميابيءَ جي شاهراهه تي

(Celebrating the Success of Sindhi Community)

ڀارت جي ورهاڱي بعد سنڌي پنهنجي ڌرتيءَ کان ڌڪاڻجي اُکهاڙجي پيرين ڀارت جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ ٻين ڌارين ديسن ۾ اچي لٿي اجهي جي فڪر ۾ ٿڙي پکڙجي ويا. نڌڻڪي ٿي ويل هن جاتيءَ جي حالت قياس جوڳي هئي. سنڌن مٿي تي نه ڇت هئي، نه بک ۾ ٻاهه ٿيندڙ ٻچڙن لاءِ روٽيءَ ٽڪر. روزگار جي تلاش ۾ هو شهر شهر ڀٽڪندا رهيا. اهڙين ڏکين حالتن ۾ به سنڌين ڪنهن جي اڳيان ٻيک پنڻ لاءِ هٿ نه ڦهلايو. پنهنجو حوصلو بلند رکي هي محنتڪش سنڌي، پاڻ کي پنهنجي پيرن تي بيهارڻ لاءِ ڪم ڪي جُنبي ويا. پنهنجو سؤ ايمان قائم رکڻ لاءِ ڪو به هٿ جو پورهيو هنن لاءِ هيچ نه رهيو. سامان ڍوئڻ واري مزوري ڪيائون، ٽانگا هلايائون، عورتن گهر ۾ ڪچا پاپڙ ڪچريون تيار ڪري گهر گهر وڪيا. ٻارن بمبئيءَ جي لوڪل گاڏين ۾ ڪٽمنڙا ۽ ڦٺوتا وڪيا. شهر جي فوٽ پاٿن تي چادر وڇائي يا ڪڇيون پڙيون اڏي، صابڻ، ڪنڊ، گهر جو ٻيو سامان ٻڌي اگهه ۾ خريد ڪري، ساڳي اگهه تي ريزڪيءَ ۾ وڪيائون. ٿورو ڪٽيو، گهڻي برڪت، سنڌن وڏڙن جو ڏنل مول منتر ڪين چڱيءَ طرح ياد هو. سنڌين جو هيءُ ساهس، محنت، لگن ۽ اُورچائي ڏسي مڪاني ماڻهو به ڪين داد ڏيڻ لڳا. ذات پات ڇوٽا ڇوُت، اوچ نيچ جي ڀيد ڀاوَ کان آجي، عورتن جي عزت ڪندڙ، ڌرمي ڪٽرپڻي کان مُڪت، سؤ سيڪڙو ساڪشر 'تون به رهه - مان به رهان' جو سبق سيکاريندڙ هن صلح پسند مهذب جاتيءَ جي فردن لوڪل ماڻهن سان ڪيرڪنڊ ٿي سنڌن دلين ۾ پنهنجي جاءِ جلد جوڙي ورتي.

ڏسندي ڏسندي، ڌنڌي واپار ۾ ڪُشل Enterprising هُن سنڌي قوم سون هزان جي تعداد ۾ ڌنڌا، اُديوگ، ڪارخانا برپا ڪري نه رڳو پاڻ لاءِ، بلڪ هزارن لکن لوڪل ماڻهن لاءِ به روزگار جا وسيلا ميسر ڪري ڏنا. هندوجا ڀائرن جي هيوي ويهيڪلس جي فئڪٽري، اشوڪ ليلئنڊ، پرهلاد ڇابڙيا جي بجليءَ جي ڪيبلس ۽ پلاسٽڪ پائيپن جي فئڪٽري فينوليڪس،

Sindhu Bhavan - Gandhidham (Kutch)

Shri Jhulelal Tirthdham - Narayan Sarovar (Kutch)